

**Завдання 5р ПМ-1 21 для дистанційного навчання групи ПМ-1
з предмету «Рисунок»**

Блок змістових модулів 2. Рисунок натюрморту як спосіб розвитку творчих здібностей						
4	Рисунок натюрморту з геометричних предметів	28	14	4	10	2
5	Зображення драпіровок	10	8	2	6	2
6	Графічне відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту	16	14	4	10	2
Всього за блок змістових модулів 2:		42	36	10	26	6

Частина 3.

Тема 6. Графічне відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту

Виконайте наступну практичну роботу до 04.05.2021, фото виконаних робіт надішліть на вказану електронну пошту та надайте викладачеві, зойно закінчиться карантин. Для консультацій використовуйте адресу електронної пошти ch777mira@gmail.com

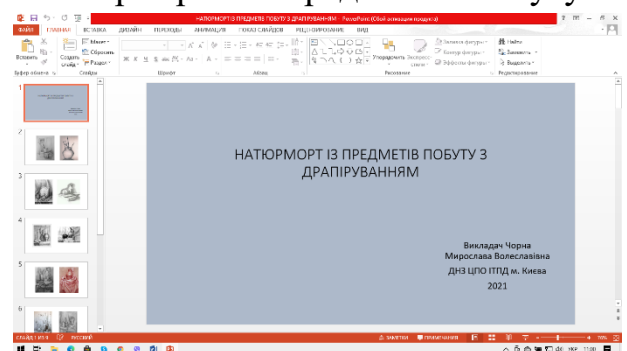
Увага! Для тематичного оцінювання по темі та підсумкового оцінювання за 2 семестр необхідно надіслати фото всіх виконаних робіт до 04.05.2021 на вказану адресу пошти та надати їх викладачеві, зойно закінчиться карантин.

Інструкція до опрацювання теми:

1. Перегляньте презентацію «Натюрморти з предметів побуту».
2. Виконайте практичну роботу «Натюрморт з предметів побуту з драпіруванням», для цього:

- опрацюйте матеріал самостійної роботи № 9 та № 10, де вказані завдання при малюванні натюрморту, послідовність побудови та етапи аналізу освітленості;

- дайте відповіді на питання в кінці самостійної роботи.

- використайте рекомендовану літературу для розширення інформації з теми.

3. Виконайте рисунок одного з наведених у презентації натюрмортів на аркуші формату А3, обираючи варіант у відповідності до ваших можливостей.

4. Виконайте рисунок одного з наведених натюрмортів *власної постановки* на аркуші формату А3, обираючи варіант у відповідності до ваших можливостей.

5. Увага! Для оцінювання по темі необхідно надіслати фото виконаних робіт до 04.05.2021 на вказану адресу пошти та надати їх викладачеві, щойно закінчиться карантин.

6. *Увага! Для тематичного оцінювання по темі та підсумкового оцінювання за 2 семестр необхідно надіслати фото всіх виконаних робіт до 04.05.2021 на вказану адресу пошти та надати їх викладачеві, щойно закінчиться карантин.*

Самостійна робота № 9

Тема: Графічне відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту

Мета:

✓ ознайомитися з методами відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1. Фактура та матеріальність предметів.
2. Методи відтворення фактури та матеріальності предметів.

Натюрморт (фр. Nature morte — дослівно — мертва природа) — різновид малярства, що зображає зірвані плоди, квіти, спійману рибу та здобич мисливців, пізніше додалися предмети, з часом букети квітів, композиції овочів, фруктів, посуд тощо.

Побутові предмети мають ще й свій індивідуальний колір і тон. Тому, малюючи їх потрібно порівнювати наскільки один предмет темніше або світліше іншого. Крім цього, всі предмети різні за матеріалом, з якого вони зроблені. Працюючи в техніці, яку мені пропонується аналізувати, самі предмети композиції повністю не розтушовуються, виділяються найтемніші місця.

Працюючи тоном, не можна забувати про це. Наприклад, не можна зображати поверхню глечика і тканину, використовуючи один і той же технічний прийом. У першому випадку штрих повинен бути більш чітким і сплавленням, у другому - більш вільним, фактурним. Від правильного використання технічних прийомів залежить точність передачі матеріальності зображуваних предметів. Передній план бажано промальовувати більш детально, ніж другий і третій, намічати конкретні складки, дуже уважно і

детально ліпити форму. Далекий план більш м'який, узагальнено, немає конкретних чітких переходів. Цей прийом створює відчуття глибини, просторовості в рисунку.

Тональне вирішення слід починати, виходячи із загального враження, розбиваючи спочатку на два тони - білий і сірий.

Після цього слід поглиблення тону.

Взагалі слово «тон» від грецького «tonos» означає - наголос, напруга. Тон означає світлотіньовий склад рисунка. За допомогою тону простим графітним олівцем можна передати властивість предмета - з чого він зроблений, можна передати прозорість предметів і багато іншого.

Завдання при малюванні:

- а) підкреслення переднього плану або композиційно - смислового центру;
- б) поступове ослаблення ступеня освітленості, активності ліплення форми і заходи опрацювання світлотіні, в міру віддалення форми в глибину рисунка;
- в) єдність тіней по тону і фактурі штрихування (тушовка);
- г) опрацьованість поверхонь, що несуть світло, і узагальненість затінених поверхонь;
- д) стильова єдність технічних прийомів зображення об'ємно-просторових, світлотонових якостей, що складають натюрмортну постановку;
- е) витриманість тонального масштабу зображення.

Послідовність побудови:

- 1) Проводиться аналіз постановки і композиційного рішення.
- 2) Виконується передача взаємне розташування предметів і їх пропорцій. За допомогою горизонтальних і вертикальних зв'язків визначається положення предметів, їх висота і ширина. Порівнюють не тільки обсяги предметів, але і простір між ними.
- 3) Промальовується лінійний каркас предметів, невидимі лінії, осі фігур.
- 4) Виконується графічне завершення рисунка: виявлення обсягу умовним штрихом або лінією, уточнення лінійних і тональних контрастів, слабшає до заднього плану. При цьому перевіряється цілісність натюрморту.

Етапи аналізу освітленості.

Предмети в натюрморті пов'язані між собою і освітленням - однаковими умовами освітлення для всіх предметів: в натурі встановлюється певний, цілком закономірний, розподіл світла, тіні, півтонів, освітленості окремих частин натюрморту.

У моїй роботі освітлення фронтально - бічне і верхнє. Тому падаючі тіні знаходяться під предметами і трохи падають в бік.

Ступінь освітленості предмета, залежить від сили джерела освітлення і від кута падіння світлового променя.

На освітленому предметі можна розрізнити:

- найсвітліше місце;
- найтемніше місце;
- плавний перехід між ними;

- тінь від самого предмета.

Практичне завдання:

1. Виконати постановку натюрморту з предметів побуту.
2. Відтворити фактуру предметів.
3. Відтворити матеріальність предметів (кераміка, льняна тканина, сухоцвіт).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Норлинг Э. Объёмный рисунок и перспектива М.: Изд-во Эксмо, 2004.-160., ил.
2. В. Сенин., О. Коваль., Школа рисунка карандашом., Харьков, Белгород., 2007.-108 с., ил.
3. Баммес Г. Художественная пластическая анатомия человека. - Дрезден.1988
4. Хогарт Б. Рисование динамических рук для художников. М 2001.-136 с.: ил.
5. Ростовцев Н. Н. Академический рисунок: Учебник для студентов худож.-граф. Фак. Пед ин-тов.-2е изд., доп и перераб.: М. Просвещение, 1984., -240 с., ил.
6. Ли. Н. Основы учебного академического рисунка.- М. Эксмо, 2007
7. А. Борщ. Рисунок в средней художественной школе
8. Пособие по технике рисования: справочник художника/ Питер Станьер;- М.: Аст, Астрель,2007.-207 с.: ил.
9. Чиварди Д. Рисунок. Художественный образ в академическом рисовании.-М.: Из-во Эксмо-Прес 2002-168 с.,(Серия «Классическая библиотека художника»)
10. Тихонов С. В. Рисунок: Учебное пособие для вузов/ С. В. Тихонов, В. Г. Димьянов, В. Б. Подрезков.- М: Стройиздат, 1983.-296с., ил.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке фактура?
2. Що таке матеріальність предметів?
3. Які методи відтворення фактури та матеріальності предметів?

Самостійна робота № 10

Тема: Графічне відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту

Мета:

✓ ознайомитися з методами відтворення фактури та матеріальності предметів у натюрморті з предметів побуту.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1. Натюрморт

2. Методи відтворення матеріальності предметів побуту

«Натюрморт» - від французького *nature morte* означає «мертва натура». У художній творчості натюрморт є одним із самостійних жанрів, в якому втілюються в образну форму різні навколишні нас предмети і речі, втілені в творах графіки та особливо в живопису. Його естетична значимість визначається не тільки майстерністю передачі матеріальності і фактури предметів, але і красою їх. характером форм, що виражають певні емоційні настрої. Це може бути радість, смуток, печаль, в залежності від поставленого завдання і від характеру постановки, а також самих предметів, їх смислового значення.

У навчальних постановках найчастіше ставляться чисто навчальні завдання, спрямовані, як правило, на засвоєння елементарної граматики рисунка і прийомів перспективно-конструктивного побудови зображення групи предметів, виявлення об'ємних форм світлотінню і, головне, на навчання цілісного бачення групи предметів в їх тоновій і композиційній єдності. Зображення натюрморту в навчальному завданні, по суті, є базою для переходу до серйозного вивчення основних положенні реалістичного рисунка.

В процесі роботи над рисунком натюрморту студенти набувають спеціальні практичні навички, розвивають окомір, вчаться сприймати пропорції, вловлювати найтонші світлотональні градації і виробляють необхідну якість для рисувальника - здатність бачити предмети цілісно.

Для початку слід освоїти рисунок простого натюрморту, складений з двох побутових і одного гіпсового предметів. У простій натюрморт бажано включати такі предмети, які за формою були б близькі до геометричних тіл або їх сполученням. Такі предмети дають можливість легше розібратися в їх будові. Розміри предметів повинні відрізнятися один від одного, а їх кількість не повинна перевищувати трьох-чотирьох. При цьому слід уникати надмірної різниці в розмірах.

Світлі і темні предмети, з урахуванням їх поєднання кольорів, повинні бути зіставлені контрастно. Це підкреслює особливості кожної форми - матеріальність, фактуру, розміри і різноманітність відтінків, що надає виразність постановці і багато в чому полегшує вирішення поставленого завдання.

Предмети в натюрморті повинні бути добре освітлені тому необхідно продумати, як краще це зробити. Якщо предмети висвітлити спереду, то вони будуть ледь помітні через відсутність на їх поверхнях тіні. При задньому освітленні предмети перетворюються в суцільні контурні обриси. Найбільш вигідне становище предметів досягається при деякому верхньобоківому освітленні, коли предмети виглядають досить об'ємними.

При розміщенні зображення групи предметів на площині аркуша паперу важливо витримати масштаб групи предметів відношенню до вільного поля на форматі аркуша паперу так, щоб предметів не було тісно і не надто вільно. Розміщуючи групу предметів на площині аркуша паперу, одночасно слід чітко визначити композиційний і зоровий центри. Як показує практика, в більшості

випадків студенти при вирішенні композиційної завдання недостатньо приділяють цьому уваги, через що ці два центри надмірно віддаляються один від одного, порушуючи тим самим композиційну цілісність зображення.

Слід зазначити, що в дійсності зоровий центр не завжди збігається з композиційним. Це багато в чому залежить від характеру об'єкта зображення. Під зоровим центром слід розуміти центр картинної площині, його

зорову піраміду, а під композиційні - будь-якої основний головний предмет, навколо

якого розташовуються другорядні або допоміжні предмети. Залежно від характеру об'єкта зображення композиційний і зоровий центри повинні бути або на незначній відстані один від одного, або поєднуватися.

Це дає можливість в зображенні підпорядкувати другорядні деталі головному предмету і тим самим надати зображенню композиційну цілісність. Для вирішення даного завдання в зображенні необхідно правильно вибрати точку зору просторових положенні предметів відносно один одного, так як при різних точках зору головний предмет буде переміщатися щодо сусідніх то вправо, то вліво або виявиться по їх центру. Для оптимального рішення композиційної завдання в зображенні слід для початку уважно розглянути натурні постановку з різних сторін, а не задовольнятися випадково обраним вільним місцем для його зображення.

Пристаюючи до зображення натюрморту, необхідно дотримуватися методичного принципу послідовності ведення рисунка (від загального до приватного і від приватного до загального), без чого важко зрозуміти основний зміст зображення. Порушення цього принципу в роботі над рисунком значно ускладнює засвоєння навчального матеріалу, тому студентам вельми важливо закріплювати окремі етапи, По мірі засвоєння навчального матеріалу з зображення простих натюрмортів і поступового ускладнення завдань можна буде переходити до більш складним натюрмортів, з включенням в них драпіровок.

На закінчення нагадуємо, що основні прийоми і правила перспективного побудови, пропорцій, законів світлотіні і тонових відносин, завдання та процес самого зображення залишаються колишніми, як і в попередніх завданнях по зображенню групи предметів, що складаються з простих геометричних тіл.

Рекомендовані джерела інформації

(див. самостійна робота № 9)

Питання для самоконтролю:

1. Що таке фактура?

2. Що таке матеріальність предметів?
3. Які методи відтворення фактури та матеріальності предметів?